

Vivències d'aspirants olímpiques en la disrupció del cicle Olímpic Tòquio 2020

Rocío Zamora-Solé^{1,3} , Saül Alcaraz^{2,3} , Susana Regüela⁴ i Miquel Torregrossa^{2,3}

¹Departament de Psicobiologia i Metodologia de les Ciències de la Salut, Universitat Autònoma de Barcelona, Barcelona (Espanya).

²Departament de Psicologia Bàsica, Evolutiva i Educació, Universitat Autònoma de Barcelona, Barcelona (Espanya).

³Institut de Recerca de l'Esport (IRE), Universitat Autònoma de Barcelona, Barcelona (Espanya).

⁴Centre d'Alt Rendiment Esportiu, Sant Cugat del Vallès (Espanya).

Citació

Zamora-Solé, R., Alcaraz, S., Regüela, S., & Torregrossa, M. (2022). Experiences of Olympic Hopefuls of the Disruption of the Olympic Cycle at Tokyo 2020. *Apunts Educación Física y Deportes*, 148, 1-9. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2022/2\).148.01](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2022/2).148.01)

Editat per:

© Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència
Institut Nacional d'Educació
Física de Catalunya (INEFC)

ISSN: 2014-0983

*Correspondència:

Rocío Zamora
rocio.zamora@uab.cat

Secció:

Ciències humanes i socials

Idioma de l'original:

Castellà

Rebut:

3 de maig del 2021

Acceptat:

26 d'octubre del 2021

Publicat:

1 d'abril de 2022

Coberta:

2022 ONU any
Internacional del
Desenvolupament
Sostenible de
les Muntanyes.
Tirol (Àustria)
@Adobe Stock

Resum

El confinament a causa de la COVID-19 i l'ajornament dels Jocs Olímpics de Tòquio 2020 va obligar les persones aspirants olímpiques a travessar un cicle olímpic incert i canviant. Aquest treball descriu la manera com esportistes d'alt nivell i d'alt rendiment van vivenciar la disrupció del cicle olímpic causada per les transicions no normatives concurrents del confinament per coronavirus i l'ajornament dels Jocs Olímpics. Es va entrevistar per videoconferència 25 esportistes (14 dones i 11 homes; edat $M = 26.2$, $DE = 6.99$) en la vuitena setmana de confinament. Es va realitzar una anàlisi temàtica reflexiva inductiva que va permetre organitzar els resultats en quatre eixos temàtics: (a) preconfinament, (b) confinament, (c) postconfinament i (d) Tòquio 2020 + 1. Es va reconèixer l'anunci de l'ajornament dels Jocs Olímpics com a una fita que va modificar la vivència del confinament, transformant la percepció del confinament com a una oportunitat i no com a una amenaça. Si bé les transicions van ser vivenciades de diverses maneres, destaca la presència de recursos psicològics propis de la identitat esportiva (és a dir, tolerància a la frustració i capacitat d'adaptació), el desenvolupament d'identitats extraesportives (és a dir, carrera dual) i l'estil de vida esportiu (és a dir, vivències de concentracions) com a factors facilitadors per a l'afrontament i la gestió d'aquestes transicions concurrents. Els resultats obtinguts poden ajudar professionals de la psicologia de l'esport i altres figures de l'entorn a donar suport en l'afrontament de la disrupció del cicle olímpic, com també d'altres situacions inesperades.

Paraules clau: confinament, coronavirus, esportista, Jocs Olímpics, metodologia qualitativa, transició no normativa.

Introducció

Al juliol de 2020 estava prevista la celebració dels XXXII Jocs Olímpics (JJOO) a Tòquio. Per a això, esportistes d'arreu del món es preparaven per afrontar la fase final en el camí de la classificació olímpica. A la fi de 2019 es van conèixer els primers casos d'infecció per un nou coronavirus causant de la COVID-19 que, atesa la seva evolució, l'11 de març de 2020 va ser declarada per l'Organització Mundial de la Salut (OMS) com a pandèmia mundial. La COVID-19 va irrompre amb força en la vida quotidiana de bona part de la població mundial i va provocar una disrupció molt important del cicle olímpic. Com la resta de la població, els/les esportistes afrontaren el confinament establert per les autoritats dels diferents països i, en el seu cas, van haver de fer front també a l'ajornament dels JJOO, un objectiu esportiu per al qual portaven preparant-se quatre anys com a mínim. En aquest treball realitzarem una exploració de les vivències d'esportistes d'alt rendiment (EAR) i alt nivell (EAN) en travessar aquestes dues transicions de forma concurrent (és a dir, confinament i ajornament dels JJOO).

Per a això, partirem de la posició de la International Society of Sport Psychology (ISSP) sobre el desenvolupament de la carrera i les transicions dels esportistes i les esportistes (Stambulova et al., 2020a). En ella, es defineixen les transicions com a fases de canvi i una de les principals conceptualitzacions en el discurs sobre la carrera esportiva. Les transicions de carrera s'han classificat en funció de la seva predictibilitat en tres categories: (a) normatives, les relativament predictibles i derivades de la lògica del desenvolupament dels esportistes; (b) no normatives, les difícilment predictibles i (c) pràcticament normatives, les predictibles per a un grup particular d'esportistes. Entre les primeres trobem la transició de júnior a sènior (Torregrossa et al., 2016) i la retirada de l'esport d'elit (Torregrossa et al., 2015; Jordana et al., 2017), entre les segones s'inclouen aspectes com ara les lesions esportives (Palmi i Solé-Cases, 2014), i entre les darreres, la migració esportiva (Prato et al., 2020). El confinament derivat de la COVID-19 i l'ajornament dels JJOO es poden conceptualitzar com a transicions no normatives; el primer és un esdeveniment, mentre que el segon no ho és (veure Schlossberg, 1981). Stambulova (2003) assenyala que les transicions no normatives tenen més probabilitat de transformar-se en crisis (veure també Stambulova et al., 2020a) per la seva dificultat d'anticipació inherent.

Centrant-se en l'experiència del confinament a causa de la COVID-19, Odriozola-González et al. (2020) van realitzar un estudi quantitatiu per analitzar els efectes psicològics a curt termini de la crisi de la COVID-19 i el confinament en la població espanyola. Més concretament, intentaren avaluar símptomes d'ansietat, depressió i estrès, que van ser mesurats a través d'un qüestionari. Els resultats

mostraren que, en un total de 3.550 participants, el 32,4 % mostrava símptomes d'ansietat, el 44,1 % de depressió i el 37,0 % d'estrès. Pons et al. (2020) van intentar descriure i caracteritzar l'impacte general que va tenir el confinament en joves esportistes. Els resultats d'aquest estudi quantitatiu van mostrar que la valoració del confinament va ser negativa tant pel que fa a l'impacte en la salut mental com en les diferents esferes vitals (p. ex., carrera dual). Per la seva part, Clemente-Suárez et al. (2020) van realitzar un estudi amb 175 esportistes olímpics i paralímpics entenent que aquesta població havia de fer front a una barrera afegida: l'ajornament dels JJOO de Tòquio 2020. Van intentar analitzar l'efecte del perfil psicològic, el nivell acadèmic i el gènere en la percepció d'amenaça personal i professional de cara als JJOO de Tòquio 2021. Mostraren que tant esportistes olímpics com paralímpics tenien una percepció negativa del confinament amb relació a les seves rutines d'entrenament, però no a la seva actuació de cara als JJOO. Al seu torn, no es va evidenciar un impacte significatiu de la quarantena en les respostes d'ansietat dels esportistes i les esportistes, la qual cosa atribuïen a les estratègies d'afrontament i l'experiència que desenvolupen els/les esportistes.

Els JJOO representen l'esdeveniment més important per a nombrosos esports i és habitual que, tant esportistes com organitzacions esportives, planifiquin les seves activitats prenent el cicle Olímpic com a referència (Wylleman et al., 2012; Solanellas i Camps, 2017; Henriksen et al., 2020a). La disrupció del cicle olímpic va implicar l'ajornament dels JJOO un any i va amenaçar amb una suspensió total fins a pocs dies abans de la seva celebració efectiva. Aquest canvi es va produir en la darrera fase de preparació per a la classificació olímpica i va generar una disrupció de la carrera que potencialment comporta una pèrdua de motivació, identitat i sentit (Henriksen et al., 2020b). Oblinger-Peters i Krenn (2020) van realitzar un estudi qualitatiu amb l'objectiu d'explorar les percepcions subjectives sobre l'ajornament dels JJOO de Tòquio 2020 d'esportistes i entrenadors austríacs. Van identificar que la postergació es va viure de diferents maneres i que la resposta emocional immediata va variar entre confusió, decepció i alleujament. Dins de les principals conseqüències associades a l'ajornament assenyalaren: la prolongació de la pressió física i psicològica, la preocupació sobre l'afectació al rendiment, la pèrdua de motivació, i l'oportunitat per a la recuperació i la millora.

En analitzar l'impacte de les transicions no normatives concurrents del confinament arran de la COVID-19 i l'ajornament dels JJOO, Stambulova et al., (2020b) diferencien tres escenaris possibles en funció del moment de la carrera esportiva en què es trobi cada esportista. El primer és un escenari de rebuig de la situació; el situen com a propi d'esportistes que es troben cap al final de les seves

carreres i ja han participat en uns JJOO i, fins i tot, han obtingut medalles. Per tant, no volen afrontar la incertesa que comporta la disrupció del cicle olímpic i decideixen que és un bon moment per retirar-se. El segon és un escenari d'acceptació i representa esportistes d'inici/meitat de carrera als quals la disrupció del cicle olímpic, amb l'ajornament actual o, fins i tot, una eventual suspensió, els afecta menys perquè encara compten amb la possibilitat de preparar-se per a pròxims cicles (p. ex., JJOO de 2024). Aquest grup d'esportistes prefereix realitzar una pausa i preparar-se estratègicament per a propers JJOO, ja que consideren que no compten amb els recursos necessaris per afrontar les demandes que imposa la COVID-19 i l'ajornament. L'últim és un escenari de lluita i representa esportistes que es troben en la meitat o el final de les seves carreres, que posseeixen nombrosos recursos i experiències, i decideixen afrontar la COVID-19 a través de la lluita activa per aconseguir l'adaptació i l'enfortiment en aquesta transició.

Taku i Arai (2020) assenyalen que la COVID-19 estableix un precedent respecte a la certesa de la realització d'esdeveniments esportius, com per exemple els JJOO. Indagant en la història dels JJOO, Constandt i Willem (2021) recorden que al 1920 van tenir lloc els JJOO d'Anvers. Aquests Jocs es van realitzar després de la Primera Guerra Mundial i la pandèmia de la grip espanyola. No se sap gaire sobre les vivències dels protagonistes i les protagonistes, però, com la pandèmia actual, aquells Jocs van implicar haver de fer front a una crisi de salut pública. Simbòlicament, aquests Jocs representaren el renaixement del moviment olímpic.

Tal com hem vist, els estudis que s'han portat a terme s'han centrat principalment en explorar el confinament per la COVID-19 i l'ajornament dels JJOO de Tòquio 2020 de manera quantitativa. Així, pocs estudis han recorregut a la metodologia qualitativa per explorar les vivències relacionades amb la disrupció del cicle olímpic a causa del confinament i l'ajornament. Amb l'objectiu d'aportar coneixement sobre les vivències d'aspirants olímpiques i olímpiques en travessar aquestes transicions no normatives concurrents, aquest estudi presenta una descripció realitzada a través d'una exploració retrospectiva (del confinament) i prospectiva (en relació amb la futura celebració dels JJOO de Tòquio 2020 al 2021).

Metodologia

En aquest treball desenvolupem una investigació qualitativa des d'un posicionament filosòfic constructivista. És a dir, intentant comprendre els significats que les persones atribueixen a les experiències viscudes. Per a això, ens basem en dos supòsits: (a) no existeix una realitat externa i independent de les persones, sinó que la realitat es modela en relació

amb les experiències i (b) el coneixement es construeix conjuntament a través de les interaccions generades entre participant i investigador/a (veure Poucher et al., 2020).

Participants

Es va realitzar un mostreig per conveniència i van participar de manera voluntària 25 esportistes EAN i EAR vinculats a un Centre d'Alt Rendiment Esportiu: 14 dones i 11 homes ($M = 26.2$ $DE = 6.9$). El 88 % practicaven algun esport individual i el 12 %, algun esport col·lectiu. El 84 % estava desenvolupant una carrera dual, és a dir, compaginant esport i estudis o treball (Stambulova i Wylleman, 2015). El criteri de selecció va ser estar classificat/ada o en procés de classificació per als JJOO de Tòquio 2020 (classificats: 4, i en procés de classificació: 21).

Instrument

Es van realitzar entrevistes semiestructurades amb l'objectiu de possibilitar una descripció detallada de les vivències de les persones participants. Les entrevistes les van dirigir les autores RZS i SR i els autors MT i SA. Es va preparar un guió d'entrevista (veure el material complementari) per a l'exploració dels següents eixos temàtics: (a) trajectòria esportiva, (b) importància dels JJOO, (c) experiència durant el confinament, (d) visió del món postconfinament i (e) camí diferit a Tòquio 2020. Durant l'entrevista es va convidar les persones participants a compartir les seves històries sobre el confinament i l'ajornament dels JJOO.

Procediment

Després d'obtenir l'aprovació del Comitè d'Ètica de la Universitat (CEEAH 5180), es va seleccionar i convocar els/les participants. Un cop acceptada la participació, es va enviar el full informatiu del projecte i el consentiment informat. Totes les persones participants van signar el consentiment informat abans d'iniciar la seva participació en l'estudi. Cada participant va intervenir en una entrevista sincrònica semiestructurada realitzada per videoconferència de 30-90 minuts de duració. Les entrevistes es van realitzar al maig de 2020, quan havien transcorregut vuit setmanes de confinament i començaven els permisos per realitzar activitat física a l'aire lliure. En el cas dels esportistes EAN, les franges horàries permeses per a activitats esportives eren més extenses i comptaven amb el dret a sortir fora del municipi. Totes les entrevistes van ser enregistrades en àudio i vídeo i després transcrites seguint la metodologia de Jefferson (Bassi-Follari, 2015). Per evitar la identificació de les persones participants i preservar la confidencialitat, es van fer servir pseudònims.

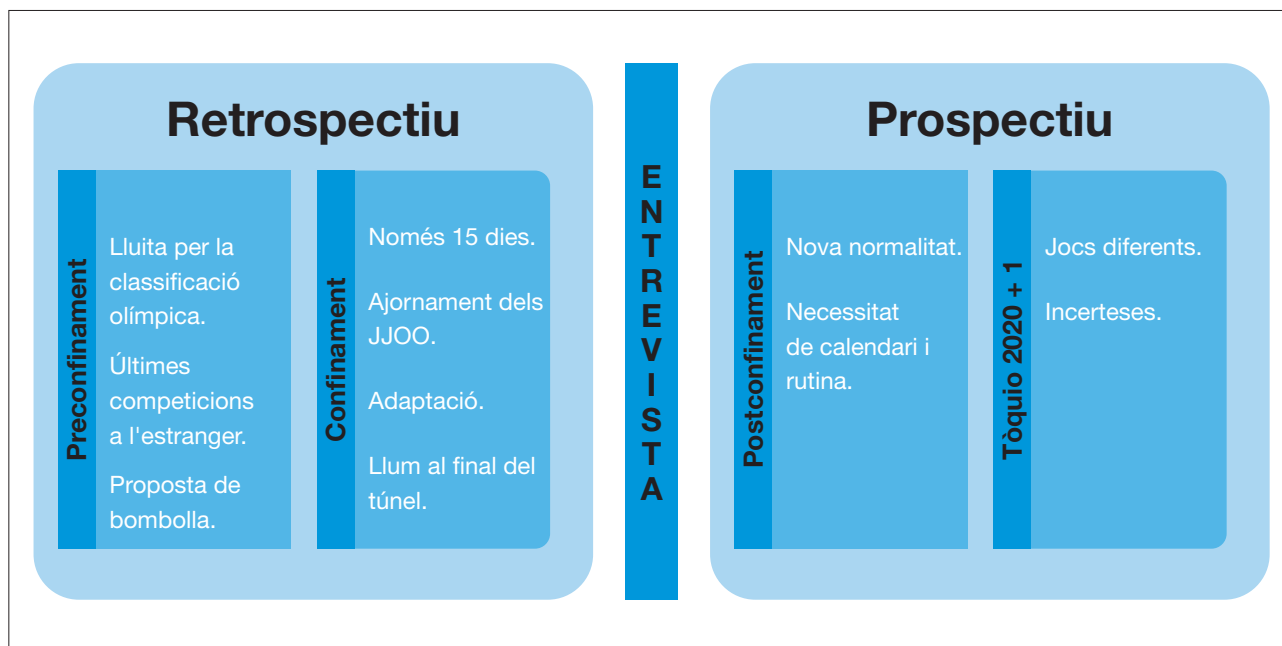

Figura 1
Resultat de l'anàlisi temàtica reflexiva: temes i subtemes.

Anàlisi de dades

Basant-nos en l'anàlisi temàtica reflexiva (Braun i Clarke, 2019), vam realitzar una anàlisi inductiva seguint les següents fases: (a) familiarització amb les dades, (b) generació de codis, (c) creació de temes inicials, (d) revisió de temes i codis, (e) nomenament definitiu dels temes i (f) escriptura de l'informe. Per cuidar el rigor científic, es van realitzar revisions amb amistats crítiques amb l'objectiu de plantejar reflexions sobre el procés de generació i representació dels temes (Smith i McGannon, 2018).

Resultats i Discussió

Tenint en compte que la descripció i interpretació dels significats estan molt relacionats, es combinen les seccions Resultats i Discussió intentant entrellaçar les experiències de les persones participants amb la literatura científica. En la Figura 1 es presenten, com a síntesi, els temes i subtemes resultants de l'anàlisi temàtica reflexiva inductiva. Aquests s'estructuren seguint una línia temporal; els dos primers temes reflecteixen la visió retrospectiva en el moment de l'entrevista (sobre el confinament) i els dos últims la prospectiva (sobre l'ajornament).

Anàlisi retrospectiva

A continuació es recullen les experiències relatades de manera retrospectiva dels esportsistes i les esportsistes respecte a les fases del Preconfinament i el Confinament.

Preconfinament

Lluitant per la classificació Olímpica

El primer quadrimestre de 2020 comptava amb competicions de gran importància per a la majoria d'esportistes que encara estaven lluitant per aconseguir la seva classificació per als JJOO. Segons la disciplina esportiva, aquesta classificació depenia del resultat de la participació en un preolímpic (p. ex., esports aquàtics) o bé, de la suma de punts aconseguits en múltiples competicions i del *ranking* (p. ex., atletisme). En tots dos casos, i com assenyalen Henriksen et al. (2020a), l'etapa prèvia al confinament era una fase d'entrenament intens i de consecució del millor estat de forma física. Clara explica: "[...] jo recordo que els últims dies entrenàvem tant que quan arribàvem no podíem gairebé ni estudiar".

Últimes competicions a l'estranger

Dies abans de l'establiment de l'estat d'alarma a Espanya, algunes esportsistes intentaven disputar les seves últimes competicions a l'estranger. La situació global respecte a la COVID-19 es tornava dia a dia més complicada, i sortir a l'estranger implicava el risc de no poder tornar al país d'origen i la por a l'estigmatització pel fet de ser esportsistes espanyols (entenent que Espanya, paulatinament, es posicionava dins dels països més afectats pel nombre de contagis). Brooks et al. (2020) van remarcar l'estigmatització com un dels principals estressors postquarantena; és a dir, el rebuig, la por i el cessament d'invitació a esdeveniments socials per por al contagi. Els nostres resultats mostren

que l'estigmatització era un factor estressant present, fins i tot abans del confinament.

“[...] Abans que comencés el confinament, nosaltres estàvem viatjant a (país) perquè teníem una Copa d'Europa que era classificatòria. Era una de les competicions importants de la temporada. I al dia següent vam haver de tornar sense competir perquè (país) havia decretat que els espanyols no podien estar a (país). Realment aquests moments sí que van ser una mica difícils, de dir: 'Hòstia! S'estan ajornant competicions i no sé quan competiré, on competiré, ni com em classificaré'. Van ser uns dies força complicats”.

Proposta de bombolla

Els dies previs a l'establiment del confinament es percebia un estat de tensió al centre d'alt rendiment. Davant el creixement exponencial de casos a Espanya, la direcció va optar per anticipar-se a les circumstàncies i oferir un pla alternatiu perquè esportistes amb possibilitat de participació olímpica poguessin continuar entrenant en un espai segur. Van reunir tots els esportistes i entrenadors/es i els oferiren la possibilitat de realitzar un confinament al centre per continuar els entrenaments. Aquest confinament implicava que durant el temps que durés l'estat d'alarma (inicialment serien només 15 dies) no podrien sortir del centre, com tampoc es podia ingressar. Davant aquest comunicat, van sorgir dues postures: algunes persones van decidir confinar-se al centre, i d'altres van preferir confinar-se a casa amb els seus éssers estimats. Després del comunicat, les que havien decidit confinar-se al centre van tornar a casa per fer les maletes, i va ser aleshores quan la situació va canviar. Davant la confirmació d'un positiu al centre, va desaparèixer la possibilitat de confinar-se allà i, per tant, la institució va haver de tancar. Laia diu: “Si jo hagués estat interna i hagués tingut la meua habitació i el meu espai, doncs, no sé [...] podria haver dit una altra cosa. Però jo directament vaig dir *no*. I em vaig sentir molt culpable, perquè al final JO estava decidint no entrenar”.

Confinament

La majoria d'esportistes van distingir quatre fases dins del confinament. En elles es pot observar de quina manera s'han anat entrellaçant les dues transicions. La primera fase, codificada com “Només 15 dies”, recull la creença inicial respecte a la duració del confinament. Més enllà del desconcert i la incertesa pròpia d'una situació nova i imprevista, ja que l'objectiu Olímpic encara romania vigent, els entrenaments intentaven ser igual d'exigents que en moments previs a aquesta nova realitat. La

motivació romania elevada. Jordi va comentar: “Això serà una setmana, dos com a molt, i ja tornarem al de sempre. Fins i tot entrenava amb més ganes que [...] entrenava normal, feia sessions molt *heavy* a la cinta”.

La segona fase codificada com “Ajornament dels JJOO” es genera després de la comunicació de l'ajornament dels JJOO. En els dies previs, el calendari esportiu estava replet de cancel·lacions i postergacions, però encara continuava viu l'objectiu olímpic. Aquesta situació generava preocupació, ja que esportistes d'altres països continuaven els seus entrenaments sense restriccions, mentre que esportistes d'Espanya temien veure perjudicat el seu rendiment per la desigualtat de condicions. Davant l'ajornament, d'una banda, van viure la tranquil·litat de sentir que novament les condicions serien iguals, i d'altra, la tristesa de veure un altre objectiu descartat del calendari competitiu. Les respostes emocionals són similars a les trobades per Oblinger-Peters i Krenn (2020): confusió, desil·lusió i alleujament. Joaquín, esportista que havia superat una lesió, va comentar:

“Quan es va decidir que no se celebrarien, la meua mentalitat va canviar. Vaig trigar dos o tres dies a assimilar que no es farien i que l'enorme esforç que havia fet per recuperar-me de la lesió, eh, no era en va. Oi?”

En aquesta fase, la motivació per entrenar decreix per la manca d'objectius. Alina explica:

“Quan ja van decidir que es cancel·laven i que es farien l'any següent, doncs aquella segona setmana va ser una mica complicada perquè al final va ser una mica com de: Uf! Per a què entrenem ara si no sabem quan hi haurà competicions?”

La tercera fase es va codificar com “Acceptació i oportunitat” i mostra el procés d'adaptació a les transicions concurrents. En aquesta fase, la majoria d'esportistes, acompanyats pels seus entrenadors/es, van aconseguir establir objectius a curt termini i van canviar la valoració del confinament i l'ajornament: ja no els veien com a una amenaça, sinó com a una oportunitat. Van prioritzar altres aspectes de les seves vides (p. ex., estudis, desenvolupament professional, família) i van aprofitar l'entrenament a casa per realitzar entrenaments que normalment, per manca de temps, no realitzaven. Ignasi va comentar:

“També ens ho plantejàvem així: pots guanyar força i flexibilitat si estires cada dia; tens molts dies per treballar la flexibilitat, i en el dia a dia a vegades no tenim temps per fer-ho”.

Els nostres resultats mostren que els recursos psicològics propis de la identitat esportiva (és a dir, tolerància a la frustració, capacitat d'adaptació), els recursos de l'entorn (és a dir, entrenadors/es, família i agents del centre) i el desenvolupament d'identitats extraesportives (és a dir, estudis, desenvolupament professional) han estat factors facilitadors per afrontar i gestionar aquestes transicions concurrents. D'altra banda, els nostres resultats afegixen la percepció de l'estil de vida com un recurs per adaptar-se a les demandes del confinament. Ignasi va comentar:

“Crec que aquestes situacions, que són una mica excepcionals, els esportistes som capaços de portar-les bé. Fins i tot, millor que altres persones, perquè realment estem més exposats a situacions extraordinàries. En les competicions pot passar qualsevol cosa, i has de saber portar-les bé. Jo crec que, en general, els esportistes som persones que vivim (riu) confinats, bàsicament”.

És també en aquesta fase que algunes esportistes van manifestar haver estat reflexionant sobre el lloc que ocupa l'esport no només en les seves vides, sinó en la societat. També van reflexionar sobre la seva identitat. En aquest sentit, els nostres resultats reflecteixen el que exposen Schinke et al. (2020), que sostenen que qualsevol transició imprevista amaga la possibilitat d'enriquiment personal. Agafar distància de les exigents demandes

del món esportiu va permetre desenvolupar la identitat personal i explorar interessos fora de l'esport. Joaquín va compartir:

“És a dir, que em puc descriure sense haver de dir que he estat olímpic, que he anat a un mundial, que he estat (disciplina esportiva). Saps? M'ha fet reflexionar sobre això. Tu no ets això! Tu ets molt més que això!”

El darrer subtema es va codificar com “Llum al final del túnel” i coincideix amb la flexibilització del confinament, davant la possibilitat de sortir de casa per realitzar entrenaments a l'aire lliure. El govern va decretar que els/les esportistes EAN podien entrenar en franges horàries més amples que la resta de la població. La possibilitat d'entrenar a l'exterior va incrementar la motivació i els va permetre recuperar les sensacions que no podien replicar als entrenaments que feien a casa. Els que practicaven esports aquàtics mostraven més interès per recuperar sensacions, ja que mai havien estat tant de temps lluny del seu medi: l'aigua. Després de tornar al mar Aina va comentar: “És increïble, és a dir, no sé, em venia tant de gust i, de fet, bé, vaig entrenar i després sí que és veritat que em vaig quedar una bona estona flotant”. En la Figura 2 se sintetitzen les fases descrites anteriorment amb els seus subtemes i codis.

Ruffault et al. (2020) evidenciaren que esportistes que havien continuat amb els entrenaments a casa i les dinàmiques d'interacció amb l'equip tècnic, havien generat

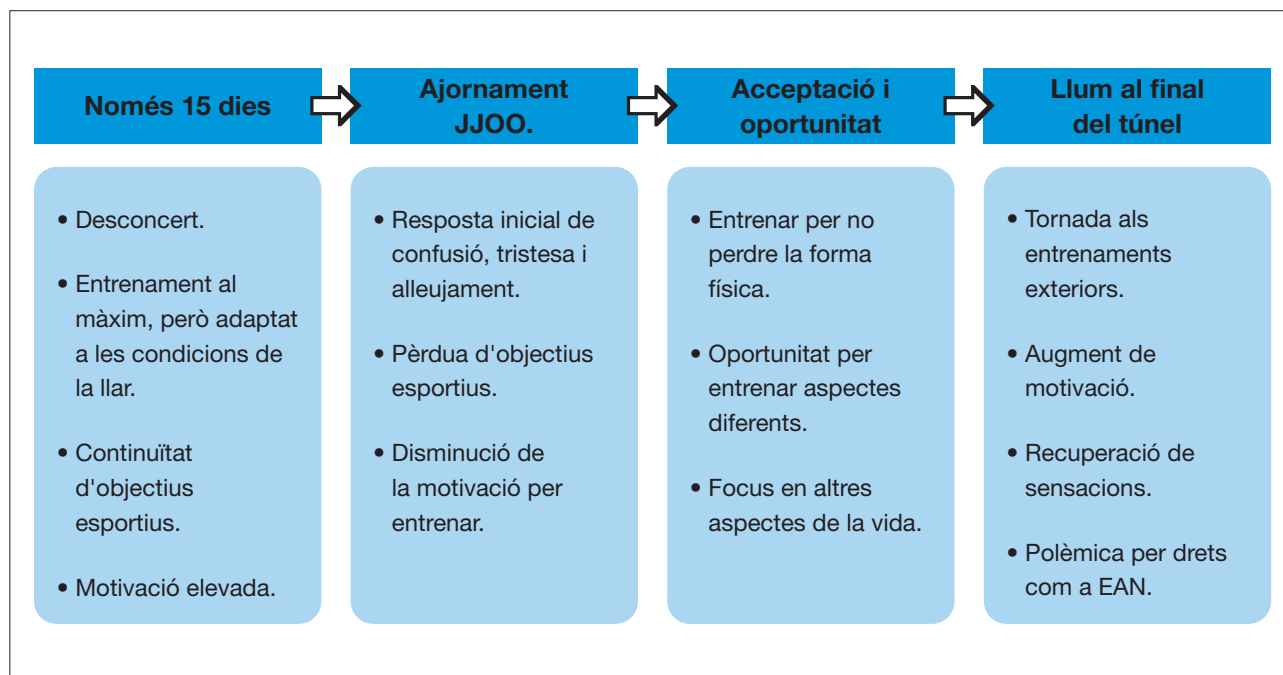

Figura 2
Fases del Confinament: subtemes i codis.

les condicions ideals per a la tornada a la pràctica esportiva disminuint els nivells d'ansietat i estant motivats de manera intrínseca. Els nostres resultats coincideixen, però cal contemplar les diferències entre esports (és a dir, aquàtics i no aquàtics) entenent que els/les esportistes que depenen del medi aquàtic per a la realització de les seves pràctiques esportives mai havien hagut de romandre tants dies lluny de l'aigua. Per això, destacaven com a una preocupació la incertesa de no saber quan trigarien a recuperar el seu estat físic.

Anàlisi prospectiva

A continuació es recullen els codis, subtemes i temes definits a partir de les expectatives i preocupacions respecte a la fase de Postconfinament i els JJOO, que es preveu que se celebrin al 2021.

Postconfinament:

En demanar als esportistes i les esportistes que ens expliquessin com preveien que seria la fase de postconfinament, la majoria de participants van destacar: (a) preocupació per l'afectació mundial després de la COVID-19 (p. ex., morts, crisi econòmica, desocupació), (b) incertesa respecte al calendari esportiu, Joan va comentar:

“[...] no tenim les seguretats que teníem l'any passat (2019). L'any passat, doncs, podies fer una planificació des de setembre fins al Campionat d'Espanya, per exemple. Perquè sabies que tot es podria fer. En canvi, aquest any (.) doncs no se sap”.

(c) Preocupació per la duració de la COVID-19 i (d) expectativa per tornar a entrenar al centre i adaptar-se a les noves normatives i protocols de seguretat i higiene. En relació amb aquest darrer aspecte, Isona va comentar:

“Al principi serà molt estrany. Oi? Haurem de tenir molta cura i control. Però crec que els/les esportistes tenim una capacitat d'adaptació molt elevada. Quan ho fem unes quantes vegades ens acostumarem i tindrem clar que això és el que cal fer i que aquestes són les mesures que hem d'aprendre. I ho farem”.

Tòquio 2020 + 1

La majoria d'esportistes consideraven que els JJOO de Tòquio 2020 + 1 comptaran amb un valor afegit, perquè sumat a les habituals barreres que han de superar dins del cicle Olímpic, aquesta vegada han superat la barrera de la COVID-19. En projectar com seria el camí a Tòquio 2020 + 1, Berta va compartir:

“El camí cap allà serà una mica com un *déjà vu* perquè, és clar, la temporada ja la vaig fer. Saps? Ara el que em tocarà repetir és com una segona oportunitat, perquè ara ja tinc les coses més clares”.

Com en els resultats de Clemente-Suárez et al. (2020), no trobem una percepció negativa de l'impacte del confinament en el rendiment de cara a Tòquio 2020.

Considerant els tres escenaris que plantegen Stambulova et al. (2020b), els nostres resultats mostren que la incertesa i la preocupació per l'evolució de la COVID-19 i la potencial cancel·lació dels JJOO estaven encara més presents en les persones que veuen Tòquio 2020 com les instàncies finals de les seves carreres esportives i, fins i tot, les seves darreres o úniques possibilitats de participació olímpica. Robert va dir:

“Si s'haguessin celebrat els JJOO al 2020, depèn de com m'hagués anat allà, m'hagués plantejat determinades coses de cara al futur i la meua carrera esportiva. Doncs, imagina't si es cancel·lessin! No sé on podria trobar l'energia... Ostres! Penso que m'he esforçat al màxim. M'he quedat una vegada a prop i, de sobte, el somni desapareix”.

Els nostres resultats tenen relació amb el que exposen Håkansson et al. (2021), que alerten sobre la necessitat de contemplar no només l'impacte agut de les transicions concurrents, sinó també l'impacte acumulatiu i prolongat que té la pandèmia i l'ajornament dels JJOO sobre el benestar psicològic dels esportistes i les esportistes.

Conclusions

Els resultats d'aquest estudi qualitatiu afegeixen una nova evidència en el coneixement de les vivències de les aspirants olímpiques en relació amb la disrupció del cicle olímpic (és a dir, el confinament i l'ajornament dels JJOO de Tòquio 2020). L'exploració retrospectiva del confinament i prospectiva de l'ajornament ens han permès obtenir una visió global dels diferents esdeveniments que componen aquestes transicions. Es va reconèixer l'anunci de l'ajornament dels JJOO com una fita que va modificar la vivència del confinament, transformant la percepció del confinament com a una oportunitat i no com a una amenaça. D'altra banda, poguérem distingir una sèrie de recursos que van facilitar l'afrontament i l'adaptació a aquestes transicions. Entre d'altres, recursos psicològics propis de la identitat esportiva (p. ex., tolerància a la frustració, capacitat d'adaptació), recursos de l'entorn (p. ex., entrenadors/es i la resta d'agents del centre, drets com a esportistes d'alt nivell), recursos propis de l'estil de vida (p. ex., habituació a concentracions) i el desenvolupament d'identitats extraesportives (p. ex., estudis, desenvolupament professional).

Explorar la visió prospectiva ens va permetre detectar possibles focus d'intervenció com a professionals de la Psicologia de l'esport contemplant l'impacte de la prolongació de la pandèmia. També entenem que la disrupció del cicle olímpic es pot concebre com una oportunitat més per formar

els/les esportistes en relació amb l'afrontament de situacions inesperades. Tenint present el moment de les seves carreres esportives, es podrà acompanyar els/les esportistes en la presa de decisions respecte a la lluita, la fugida o l'afrontament de les demandes d'aquestes transicions.

Aquest estudi realitza aportacions rellevants anteriorment descrites, i no està exempt de limitacions. La principal, al nostre entendre, és que, atesa la naturalesa pragmàtica del projecte i interpretativa d'aquest estudi en particular, el compromís amb la confidencialitat dels esportistes participants obliga a ometre algunes informacions que podrien ser interessants per a les persones que llegeixin l'article, i limita la seva transferència a altres contextos esportius similars i l'ús aplicat que poden fer els professionals de les ciències de l'esport.

Finalment, futures investigacions podrien centrar-se en: (a) explorar de manera longitudinal aquesta disrupció del cicle olímpic, (b) explorar la vivència dels agents de l'entorn (és a dir, entrenadors/es, famílies) i (c) explorar la transició postolímpica en aquest cicle particular.

Agraïments

Aquest treball s'ha realitzat gràcies a la contribució de dos projectes de recerca. D'una banda, el projecte “Carreres duals saludables” (HeDuCa), recolzat pel Ministeri de Ciència, Innovació i Universitats (referència RTI2018-095468-B-100), Espanya. D'altra banda, gràcies al projecte: “Athletes’ and sport entourage’s longitudinal experiences on the disruption of the Olympic cycle of Tokyo 2020”, recolzat pel Centre d'Estudis Olímpics del Comitè Olímpic Internacional (IOC).

Un agraïment especial a tots els participants d'aquest estudi per permetre els investigadors i les investigadores conèixer les seves experiències; això ha possibilitat que professionals de la salut mental puguem aprendre a donar suport en l'afrontament de situacions inesperades. També agrair a Marina García, Dorottya Molnár, José Mejías, Anna Jordana i Marta Borrueco la seva col·laboració en la transcripció de les entrevistes.

Referències

Bassi Follari, J. (2015). Gail Jefferson's transcription code: adaptation for its use in social sciences research. *Quaderns de Psicologia*, 17, 39. <https://doi.org/10.5565/rev/psicologia.1252>

Braun, V., & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 11(4), 589-597. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806>

Brooks, S., Webster, R., Smith, L., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., & Rubin, G. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *The Lancet*, 395(10227), 912-920. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30460-8](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30460-8)

Clemente-Suárez, V., Fuentes-García, J., de la Vega Marcos, R., & Martínez Patiño, M. (2020). Modulators of the Personal and Professional Threat Perception of Olympic Athletes in the Actual COVID-19 Crisis. *Frontiers in Psychology*, 11, 1985. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.01985>

Constandt, B., & Willem, A. (2021). Hosting the Olympics in Times of a Pandemic: Historical Insights from Antwerp 1920. *Leisure Sciences*, 43 (1-2), 50-55. <https://doi.org/10.1080/01490400.2020.1773982>

Håkansson, A., Moesch, K., Jönsson, C., & Kenttä, G. (2021). Potentially Prolonged Psychological Distress from Postponed Olympic and Paralympic Games during COVID-19—Career Uncertainty in Elite Athletes. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18 (1), 2. <https://doi.org/10.3390/ijerph18010002>

Henriksen, K., Schinke, R., McCann, S., Durand-Bush, N., Moesch, K., Parham, W. D., Larsen, H. L., Cogan, K., Donaldson, A., Poczwadowski, A., Hunziker, J., & Noce, F. (2020a). Athlete mental health in the Olympic/Paralympic quadrennium: a multi-societal consensus statement. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18(3), 391-408. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2020.1746379>

Henriksen, K., Schinke, R., Noce, F., Poczwadowski, A., & Si, G. (2020b). Working with athletes during a pandemic and social distancing. *The International Society of Sport Psychology (ISSP)*. https://www.issponline.org/images/isspdata/latest_news/ISSP_Corona_Challenges_and_Recommendations.pdf

Jordana, A., Torregrossa, M., Ramis Laloux, Y., & Latinjak, A. T. (2017). Retirada del deporte de élite: Una revisión sistemática de estudios cualitativos. *Revista de Psicología del Deporte*, 26(4), 68-74.

Oblinger-Peters, V., & Krenn, B. (2020). “Time for Recovery” or “Utter Uncertainty”? The Postponement of the Tokyo 2020 Olympic Games Through the Eyes of Olympic Athletes and Coaches. A Qualitative Study. *Frontiers in Psychology*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.610856>

Odriozola-González, P., Planchuelo-Gómez, Á., Irujo-Muñoz, M., & de Luis-García, R. (2020). Psychological symptoms of the outbreak of the COVID-19 confinement in Spain. *Journal of Health Psychology*, 1-11. <https://doi.org/10.1177/1359105320967086>

Palmi Guerrero, J., & Solé Cases, S. (2014). Psychology and Sports Injury: Current State of the Art. *Apunts Educación Física y Deportes*, 118, 23-29. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2014/4\).118.02](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2014/4).118.02)

Pons J., Ramis Y., Alcaraz S., Jordana A., Borrueco M., & Torregrossa M. (2020) Where Did All the Sport Go? Negative Impact of COVID-19 Lockdown on Life-Spheres and Mental Health of Spanish Young Athletes. *Frontiers in Psychology*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.611872>

Pouchet, Z., Tamminen, K., Caron, J., & Sweet, S. (2020). Thinking through and designing qualitative research studies: A focused mapping review of 30 years of qualitative research in sport psychology. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 13(1), 163-186. <https://doi.org/10.1080/1750984X.2019.1656276>

Prato, L., Alcaraz, S., Ramis, Y., & Torregrossa, M. (2020). Experiencias del entorno deportivo de origen al asesorar a esgrimistas migrantes. *Pensamiento Psicológico*, 18(2), 1-31. <https://www.redalyc.org/journal/801/80164789004/html/>

Ruffault, A., Bernier, M., Fournier, J., & Hauw, N. (2020). Anxiety and Motivation to Return to Sport During the French COVID-19 Lockdown. *Frontiers in Psychology*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.610882>

Schinke, R., Papaioannou, A., Maher, C., Parham, W., Larsen, C., Gordin, R., & Cotterill, S. (2020) Sport psychology services to professional athletes: working through COVID-19. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18 (4), 409-413. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2020.1766182>

Schlossberg, N. K. (1981). A Model for Analyzing Human Adaptation to Transition. *The Counseling Psychologist*, 9(2), 2-18.

Smith, B., & McGannon, K. (2018). Developing rigor in qualitative research: problems and opportunities within sport and exercise psychology. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 11(1), 101-121. <https://doi.org/10.1080/1750984X.2017.1317357>

Solanellas, F., & Camps, A. (2017). The Barcelona Olympic Games: Looking Back 25 Years On (1). *Apunts Educación Física y Deportes*, 127, 7-26. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2017/1\).127.01](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2017/1).127.01)

- Stambulova, N. (2003). Symptoms of a crisis-transition: A grounded theory study. En N. Hassmen (Ed.), *SIPF Yearbook* (97–109). Örebro, Sweden: Örebro University Press.
- Stambulova, N., Ryba, T., & Henriksen, K. (2020a). Career development and transitions of athletes: the International Society of Sport Psychology Position Stand Revisited. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1-27. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2020.1737836>
- Stambulova, N., Schinke, R., Lavalley, D., & Wylleman, P. (2020b). The COVID-19 pandemic and Olympic/Paralympic athletes' developmental challenges and possibilities in times of a global crisis-transition. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1-10. <https://doi.org/10.1080/1612197X.2020.1810865>
- Stambulova, N. B., & Wylleman, P. (2015). Dual career development and transitions. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 1–3. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2015.05.003>
- Taku, K., & Arai, H. (2020). Impact of COVID-19 on Athletes and Coaches, and Their Values in Japan: Repercussions of Postponing the Tokyo 2020 Olympic and Paralympic Games. *Journal of Loss and Trauma*, 25 (8), 623-630. <https://doi.org/10.1080/15325024.2020.1777762>
- Torregrossa, M., Chamorro, J. L., & Ramis, Y. (2016). Transition from junior to senior and promoting dual careers in sport: an interpretative review. *Revista de Psicología Aplicada al Deporte y el Ejercicio Físico*, 1, 1–11. <https://doi.org/10.5093/rpadef2018a13>
- Torregrossa, M., Ramis, Y., Pallarés, S., Azócar, F., & Selva, C. (2015). Olympic athletes back to retirement: A qualitative longitudinal study. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 50-56. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2015.03.003>
- Wylleman, P., Reints, A., & Van Aken, S. (2012). Athletes' perceptions of multilevel changes related to competing at the 2008 Beijing Olympic Games. *Psychology of Sport and Exercise*, 13(5), 687–692. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2012.04.005>

Conflicte d'interessos: les autories no han comunicat cap conflicte d'interessos.

© Copyright Generalitat de Catalunya (INEFC). Aquest article està disponible a l'URL <https://www.revista-apunts.com/ca/>. Aquest treball està publicat sota una llicència Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License. Les imatges o qualsevol altre material de tercers d'aquest article estan inclosos a la llicència Creative Commons de l'article, tret que s'indiqui el contrari a la línia de crèdit; si el material no s'inclou sota la llicència Creative Commons, els usuaris hauran d'obtenir el permís del titular de la llicència per reproduir el material. Per veure una còpia d'aquesta llicència, visiteu <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>